

Breve e familiar historia do apelido Castro

Manuel Cabada Castro

m.cabada@res.upcomillas.es

Resumo. Neste breve artigo faise un percorrido cronolóxico e xenealóxico, case sempre só indicativo máis que contextual ou explicativo, sobre os portadores do apelido Castro que se van sucedendo desde aproximadamente mediados do século XVII ata o século XX e que se manteñen en liña directa co propio e segundo apelido Castro. Nesta sucesión humana das xeracións, non deixan de xurdir aquí e alá pequenos feitos ou noticias que aprenden a ver a riqueza e a diversidade dos acontecementos existentes nun limitado e concreto espazo humano, identificado fundamentalmente coa parroquia estradense de Sabucedo.

Abstract. This brief article makes a chronological and genealogical study, almost always indicative rather than contextual or explanatory, about the bearers of Castro surname from the middle of the 17th century to the 20th century and along the lines of the own and second surname of the author, Castro. In this human succession of generations, there are small facts and news that teach to see the richness and wide variety of events in a limited and specific human space, mainly identified with Sabucedo parish, in A Estrada city council.

Ser Castro en sangre
y de Galicia, si no es
lo más, es lo más grande

LOPE DE VEGA

Estas sucintas notas non foron concibidas en principio para seren publicadas. Hai uns trinta anos que fixen un primeiro esbozo e durmían desde entón no fondo dun caixón despois de llas dar a coñecer a algúns familiares máis próximos e a algún outro amigo. Coa idea, porén, de que puidera haber algún outro interesado en lelas, velaquí van agora en forma impresa.

A razón de me limitar, dentro da súa obvia cativeza, ó meu segundo apelido *Castro* ten unha decisiva razón sentimental. Daquela á miña nai, enferma de cancro, da que recibo inmediatamente o meu segundo apelido *Castro*, quedáballe pouco tempo de vida e

quería recibir información dela sobre parentes e familiares. Tiña moi boa memoria e axudábame así moito a completar informacións que acadara xa eu en certa medida consultando outras fontes de maneira especial os libros vellos pertencentes á igrexa da parroquia de San Lourenzo de Sabucedo (A Estrada). Da súa nai (e avoa miña) non puidera ela recibir noticias e informacións dado que aquela morrera cando a súa filla (e nai miña) non chegara sequera a cumprir os cinco anos. En troques, podía eu agora recibir dela o que non puidera obter da súa nai.

Os esquemáticos apuntes ou informacións que seguen veñen sendo algo así como cativas pedras fitas no devir xenealóxico e biográfico dunha parte dos Castro de Sabucedo. Sería ese o seu único e pequeno valor. Non pretenden máis.

Benito de Castro (nado en ¿1660?), tataravó do meu tataravó

Benito de Castro vén sendo o tataravó do meu tataravó Felipe de Castro Cabada. Non puiden saber quen eran os seus pais, aínda que quizais o pai de Benito de Castro se chamase tamén, coma el, Benito de Castro, porque no libro da Cofradía do Santísimo Sacramento da parroquia de Sabucedo figura como pertencente a ela, en 1645, un “Benito de Castro”. Tampouco sei cando nacería, mais coido que sería sobre o ano 1660 (máis ou menos), tendo en conta que o seu primeiro fillo nace en 1692.

Coñecemos o nome da súa muller e dos catro fillos. Ela chamábase *Magdalena Fernández*. Os fillos (semella que nesta orde) foron: *Salvador* (do que logo falamos, *Ángela*, *Rufina* e *Michaela*. Dos libros parroquiais tomamos algúns datos sobre as tres fillas:

Ángela casou en 1718 (noutro lugar parece que en 1722) con Manuel Gosende. Tiveron dúas fillas: Jacinta e Isabel. *Ángela* morre en 1768.

Rufina: casou en 1727 con Bartolomé Gossende. Teñen dous fillos (Juana Francisca, bautizada en 1728, e José Pablo, bautizado en 1734). *Rufina* morre en 1777. Antonio Rodríguez Fraiz dános algunhas informacións sobre *Rufina* e o seu home: “Bartolomeu

Gosende, mestre de cantería, nado en Cerdedo nos derradeiros do século XVII, irmán de Antonio de Gosende, casou en Sabucedo con Rufina de Castro, tivo o pasamento no xaneiro do 1735, en Xuvencos –Carballiño– cando se achaba traballando naquela eirexa e casas dos campesiños. Consta que a súa viúva en San Lourenzo de Sabucedo –Coto de Codeseda– deulle poder a Íñigo Obelleiro, de Sabucedo: ‘para que pueda reclamar ante la Justicia de Sabinão y cualquiera tribunales ... a la persona o personas que fuesen vecinos de la fra. de Santiago de Juvencos de dicha Jurisdicción y que estuviesen debiendo a la otorgante partidas de maravedís procedidas de jornales que quedaron debiendo a su marido difunto que trabajaba en el oficio de cantero’ ...”¹.

Michaela: semella que esta é tamén filla de Benito de Castro e MAGDALENA Fernández. Digo isto porque no Libro de Casados da parroquia de Sabucedo cando se di que Michaela casou en 1731 con Gonzalo Ginarte, dise alí que é filla de Benito de Castro e M. FELIPA Fernández (supoño que a M. é abreviatura de Magdalena e que *Felipa* sería o seu segundo nome).

Salvador de Castro Fernández (1692-1758), bisavó do meu tataravó

Salvador debeu de ser o primoxénito dos catro fillos de Benito de Castro e Magdalena Fernández porque contrae tamén matrimonio antes que as súas tres irmás. Das fillas de Benito e Magdalena descoñezo as datas de nacemento; pero o ano de nacemento de Salvador debeu de ser o 1692, porque cando se fai o 16 de setembro de 1752 o Catastro da parroquia de Sabucedo, Salvador aparece nel coa idade de 60 anos e de oficio carpinteiro².

Salvador casa en 1715 (ou 1722) con *Josefa Monteagudo* (que morre antes ca el). Salvador morreu en 1758 fóra de Sabucedo e foi enterrado no interior da igrexa parroquial de San Martín de Fontecada (pertencente ó concello de Santa Comba, na provincia da

1 Luis Fernández de Rivas, fo. 18. Nro. 1784. Arq. Hist. Pontevedra. Cf. Antonio Rodríguez Fraiz, *Canteiros e Artistas da Terra de Montes e Ribeiras do Lérez*, 1982, p. 212.

2 Ver o Cat. Marqués de Ensenada, *Libro Personal de Legos (parroquia de Sabucedo)*, Arq. Hist. de Pontevedra. Cf. Antonio Rodríguez Fraiz, o. c., p. 495-496.

Coruña), a medio camiño entre Negreira e Baíñas. Velaquí un interesante documento sobre o pasamento de Salvador que me proporcionou o párroco de Fontecada, Juan-Ventura Vázquez Camino, ó lle solicitar eu posíbeis datos sobre o falecemento de Salvador, pois sabía eu polos libros parroquiais de Sabucedo que morrera en San Martín de Fontecada. En carta do 16 de marzo de 1987 escribeme o seguinte:

Efectivamente en este archivo y en un libro de 'Bautizados, Muertos y Casados' figura una partida de defunción y enterramiento que le transcribo: Al margen *Forastero*. Salvador de Castro. En el cuerpo de la partida: 'En veinte de Noviembre del año mil sete cientos cinquenta y ocho, murió en esta fª [feligresía] de San Martín de Fontecada, Salvador de Castro, viudo que fue de Josepha Monteagudo, y vezino de la fª de Sⁿ Lorenzo de Sabucedo, recibió los S^{tos} Sacramentos de Penitencia, Eucaristía y Extremaunción, hizo una memoria simple de testamento por ante testigos, por no averla querido hazer auténtica, en la que dispuso su entierro, declaró lo que se le debía en este paraje, y en el suyo, y mandó sus bienes a sus quatro hijos por iguales partes. Asistieron a su entierro siete Sres. Sazerdotes incluso mí [¿yo?] se dio sepultura a su cadaver, en el día v^{te} y uno, en una [sepultura] de seis r^s [reales] dentro de la Igl^a Parroquial de esta dha fª de Sⁿ Martín de Fontecada, y como cura que soy de ella lo firmo en el día v^{te} y uno del mes y año referido arriba'. fdo. Diego de Fuentes Carrera.

Dos catro fillos (dos que fala a partida de defunción) de Salvador de Castro só coñezo o nome de tres:

Antonio (ver despois).

Manuela: casa en 1746 (no mesmo ano có seu irmán Antonio) con Juan Ribas Monteagudo e morre en 1769.

Alberta: debeu de nacer no ano 1730, porque en 1752 figura no Catastro da parroquia (arriba mencionado) con 22 anos e de oficio "costureira". Tivo un fillo natural, que casou en 1783 con Gabriela Vidal, e morreu solteira no ano 1790.

Antonio de Castro Monteagudo (+ 1764), avó do meu tataravó

Antonio de Castro casa en 1746 con *Estefanía Gosende* e morre en 1764. Pola data do casamento dos fillos pódese supoñer que estes naceron nesta orde:

Francisco: casa en 1771 con *Juliana Obelleiro* e teñen os tres fillos seguintes:

Isabel: ten un fillo de solteira, chamado Felipe (o padriño deste é, o 18 de xullo de 1821, precisamente o meu tataravó Felipe de Castro Cabada, curmán de Isabel, do mesmo nome que o seu afillado e recentemente casado).

Antonio: bautizado en 1790. En 1838 figura como “mayordomo fabriquero” no Libro de Fábrica da parroquia.

Josefa: bautizada en 1792. En 1806 ten, tamén de solteira, con Cristóbal Obelleiro un fillo chamado Pedro Bentura.

Margarita: casa en 1780 con Felipe Cabada Monteagudo (que morre en 1791 ós 34 anos de idade). Felipe era o máis novo (nado en 1757) dos cinco fillos de Ambrosio Cabada e Josefa Monteagudo.

Facunda: casa en 1786 con Alonso Obelleiro; teñen dous fillos: *Josef Torcuato* (nado en 1789) e *Manuel Antonio* (nado en 1794).

José (ó que nos referimos seguidamente).

Jose de Castro Gosende (+ 1839), pai do meu tataravó

Parece que é o máis novo dos catro fillos de Antonio de Castro (ó que acabamos de aludir). Casa en 1788 con *Lorenza Cabada Obelleiro* e morre en 1839, un ano despois do pasamento da súa muller Lorenza.

Antes de falar dos fillos, velaquí algúns datos sobre a muller de José de Castro, en parte porque con ela aparece por primeira vez nos nosos predecesores o apelido Cabada, apelido que puiden perseguir ata case mediados do século XVII. Lorenza Cabada Obelleiro nace en 1767 e morre en 1838 (ós 71 anos de idade); poucos días despois dela morrerá tamén a súa filla Felipa (máis abaixo falaremos aínda dela). Lorenza é a segunda das tres fillas (a maior era Susana, bautizada en 1763; a máis nova –nace en 1771 e morre moza con só 17 anos– chamábase Sinforosa) de *Domingo Antonio Cavada y Ferrón* (bautizado en 1738, casa en 1760 con Susana Obelleiro Bouzas e morre ós 34 anos de idade). Seguindo para atrás no tempo, este Domingo Antonio Cavada [o apelido aparece con “uve” nos libros] é fillo de *Juan Cabada Quintillán* e Isabel Ferrón (casados en 1735).

Juan Cabada é fillo de *Francisco Cabada* (de Cabanelas) e Isabel Quintillán (de Liripio), casados en 1705. Francisco Cabada, finalmente (nos libros parroquiais de Sabucedo non puiden seguir profundando máis no pasado), é fillo de *Juan de Cabada* (de San Xurxo de Codeseda), que debeu de nacer entre os anos 1650 e 1660.

Polos libros de Sabucedo (nos da parroquia de Codeseda quizais conste algo máis) non teño máis datos sobre este último Juan de Cabada. ¿Terá algo que ver este Juan de Cabada co Juan de la Cavada, do que falan Alberto e Arturo García Carrafa nun dos moitos tomos do seu imponente *Diccionario Heráldico y Genealógico de apellidos españoles y americanos*? Sobre “Cavada” (ou “La Cavada”) –con “be” ou con “uve”– dise no antedito Diccionario:

Linaje montañés, con casa solar en el lugar de La Cavada, del Ayuntamiento de Riotuerto y partido judicial de Santoña. Pasaron a Galicia y fundaron dos lugares en la provincia de Pontevedra, a los que dieron su nombre [Na Enciclopedia “Espasa” dise que hai dúas entidades de poboación chamadas “Cavada” nos concellos de Lama e Meis na provincia de Pontevedra]. Antonio de La Cavada se distinguió en el sitio de Tarragona en 1641. Juan de La Cavada siguió el partido de los Borbones en la Guerra de Sucesión y Felipe V le premió otorgándole privilegio perpetuo de hidalguía para sí y para sus sucesores.

Se este Juan de La Cavada fose o mesmo que o “noso” Juan de Cabada (que no comezo, en 1701, da Guerra de Sucesión tería arredor de corenta e pico anos), ó mellor estaríamos preto de sermos “fidalgos”...

Mais pasemos xa ós fillos de José de Castro e Lorenza Cabada, que foron sete, segundo esta orde de nacemento:

María Josefa del Carmen Sinforosa: nace en 1789.

Felipa: nace en 1792 e morre solteira en 1838.

Teresa Dominga: nace en 1795.

Felipe: nace en 1799: tataravó de quen isto escribe (falaremos del seguidamente).

Eliseo: nado en 1804, morre ós sete meses.

Josefa: nace en 1805 e casa o 4 de febreiro de 1826 con Carlos Ribas Alonso (este e maila súa dona Josefa eran parentes en 3º e 4º grado de consanguinidade).

Luisa Juana: nace en 1810.

Felipe de Castro Cabada (1798-1885), tataravó

Polo que acabamos de ver, Felipe é o cuarto de sete irmáns e ademais o único home que queda entre os irmáns despois de que Eliseo morrese pouco despois de cumprir o medio ano. Felipe foi bautizado en 1799, aínda que debeu de nacer en 1798 porque tiña 87 anos cando morreu en 1885. Casa o 3 de febreiro de 1821 (bastante mozo, polo tanto) –asistindo ó casamento o Cura Ecónomo Benito Troitiño– con *Josefa Cavada Bouzas*.

Falemos agora algo desta última, porque volve outra vez mesturarse aquí o apelido Castro co de Cavada (ou Cabada, xa que unhas veces vén escrito dun xeito e outras doutro). *Josefa Cavada Bouzas* é a filla maior (nada en 1801) de Benito Cavada Obelleiro (que nace en 1775 e morre o 23 de setembro de 1819) e María de Bouzas, coa que Benito casa en 1798. Pola súa parte, o pai, Benito Cavada, é fillo de Toribio Cavada Ferrón e María Obelleiro (coa que Toribio casa en 1763). Toribio é fillo de Juan Cabada Quintillán e Isabel Ferrón. Sobre estes dous últimos e mais sobre o pai e avó de Juan Cabada Quintillán cómpre lembrar o dito no capítulo precedente, ó facer referencia á xenealoxía da muller de José de Castro, Lorenza Cabada. Segundo isto, Josefa Cabada Bouzas é parente do seu home (tataravó meu), Felipe de Castro Cabada, porque ela e mais el son fillos de curmáns (Lorenza Cabada, nai de Felipe, é curmá de Benito Cavada, pai de Josefa).

Josefa Cabada morre o 27 de maio de 1877, ós 76 anos, a consecuencia –tal como se di nun dos libros parroquiais– de “languidez”.

Cómpre engadir aquí que Josefa, muller de Felipe de Castro Cabada, tiña unha única irmá, Juana, que naceu en 1810 e casou o 27 de xullo de 1837 con Estevan Moreira Bustillo en San Juan Bautista de Liripio. Ela, Juana, morreu en 1893, ós 83 anos, e el, Estevan, catro anos máis tarde, en 1897. Segundo as informacións recibidas da miña nai, Juana e Estevan non tiveron fillos e a herdanza da “tía Juana” (como a chamaba ela) pasou a a Jacobo de Castro, sobriño da “tía Juana”, e despois ó seu fillo (e avó meu), Lino Castro Garrido. Procedían da “tía Juana”, por exemplo, segundo as mesmas informacións, “A Estivada”, “a casa do cruceiro” (na que viviron Juana e

Estevan e onde se construíu despois a casa actual dos meus curmáns Castro Bouzas), etc.

Volvendo a Felipe de Castro, viviu este –segundo as informacións da miña nai– coa súa familia na casa que ata hai pouco facía de “palleira” da nosa casa familiar do “Recanto” (esta chamada “palleira” está agora transformada na nova casa do meu irmán Pablo e familia). Nesa casa naceron, pois, os sete fillos de Felipe de Castro e Josefa Cabada. De oficio era –segundo os libros parroquiais– “labrador e arrieiro”. O de arrieiro está ben claro, porque nos libros de contas da Rapa das Bestas está anotado o que se lle paga polo viño que se lle merca para o día da “Baixa das Bestas”: en 1855 cobra 104 reais por 4 olas de viño; en 1858 cobra 176 reais por outras 4 olas. Algo así aparece tamén no ano 1860. Polo demais, a súa vinculación coa igrexa e coa festa da Rapa das Bestas aparece no seu cargo en 1843 e 1851 de “Depositario de los caudales de la fábrica” e, a continuación e de maneira ininterrompida, de “Depositario” das contas da fábrica desde o ano 1852 ata o 1861 inclusive. De aí que a súa firma apareza algunhas veces nos libros da parroquia. Morreu o 26 de decembro de 1885, ós 87 anos de idade, “de enfermidade natural” (como figura nun dos libros), oito anos despois, polo tanto, do pasamento da súa dona Josefa.

Os fillos, por orde de nacemento, son estes:

Ignacia: nace o 24 de decembro de 1821 e morre o 23 de setembro de 1823 (aínda non cumprira, polo tanto, os dous anos).

Jacobo: nace en 1826 (bisavó meu: del falaremos despois).

José María: nace o 2 de maio de 1829. Sacerdote. Segundo a carta que recibín do párroco de Brión-Santa Minia (Coruña), foi Cura párroco da parroquia de San Félix de Brión (Coruña) desde o 7 de xaneiro de 1879 ata o 28 de xaneiro de 1898 máis ou menos. Morreu repentinamente e foi sepultado alí mesmo, en Brión, o 23 de febreiro de 1898. Tiña 69 anos.

Andrés: nace o 20 de abril de 1834 e é bautizado no día seguinte, actuando de madriña no bautizo Juana Cabada Bouzas (á que antes nos temos referido), tía materna do neno. Consta nos libros da parroquia que Andrés e outros, ás ordes do Mestre de Obra Esteban Moreira (do que falamos tamén antes e que estaba casa-

do coa madriña de Andrés), fixeron entre 1858 e 1861 dous baldosados na igrexa de Sabucedo: o do coro e o do corpo da igrexa. Andrés cobrou por este traballo 201 reais e 17 maravedís.

Andrés desprazárase posteriormente a Andalucía, casando cara ó ano 1865 en Málaga con María de la Victoria, filla de Francisco Vázquez y María Padilla. Tiveron varios fillos que –segundo informacións recibidas da miña nai– viñan visitar de cando en vez o seu tío párroco, José María, a Brión. De feito, o defunto veciño de Sabucedo, Francisco Sanmartín, contárame algunha vez que falara hai moito tempo en Ronda (Málaga) cun fillo ou neto de Andrés, que se lembraba moito de Sabucedo; incluso no verán do 2002, pasaron por Sabucedo –segundo se me informou– unhas persoas de Córdoba que comentaban que un antepasado deles chamado Andrés de Castro Cavada era orixinario de San Lourenzo de Sabucedo.

Ignacia: recibe o mesmo nome cá súa irmá, a primoxénita, que morrera antes de cumprir os dous anos. Esta segunda Ignacia finou aínda máis axiña cá súa irmá, porque naceu en 1837 e morreu só dez meses despois.

Manuela: naceu en 1838 e finou no ano seguinte.

Francisco Antonio: naceu en 1844, morrendo cando só tiña sete anos e medio.

Jacobo de Castro Cabada (1826-1904), bisavó

Hai que ter en conta que Jacobo ten os mesmos dous apelidos có seu pai, Felipe, porque o primeiro apelido da nai (tal como xa indicamos) é tamén Cabada (ou Cavada).

Jacobo nace o 27 de marzo de 1826, o segundo de sete irmáns. É o único que queda en Sabucedo, porque catro deles (entre elas as tres irmás) morren de pequenos, e dos outros dous un (Andrés) foise para Andalucía e o outro (José María) recibiu a orde sacerdotal, finando en Brión, tal como vimos.

Pois ben, Jacobo (ou “Santiago”: no Libro de Bautizados de Sabucedo dise así: “Santiago o Jacobo”) foi bautizado no día seguinte ó nacemento. Casou con Josefa Garrido Couceiro.

Josefa nacera en San Pedro de Quintillán, lugar de A Graña (os seus pais chamábanse José e Teresa), e morreu ós corenta anos de idade, o 14 de maio de 1877, “de tisis” (como consta concretamente nun dos libros da igrexa), deixando orfos a moitos fillos. Asistiron ó seu enterro nada menos que vinte sacerdotes. Jacobo morrerá ós 77 anos de idade, case trinta anos despois do pasamento da súa muller.

Coma o seu pai Felipe, Jacobo ten tamén cargos importantes relacionados coa igrexa e coas bestas de San Lourenzo: aparece concretamente como “fabriquero” (é dicir, encargado de levar as contas, etc. da parroquia en relación sobre todo coas bestas) desde o ano 1870 ata o 1877 (ano no que falece a súa muller Josefa).

En canto ós fillos de Jacobo e Josefa, foron dez:

Tres morreron de pequenos: un deles, chamado *Severo*, nacera o 6 de novembro de 1858 e morría xa o 1 de febreiro de 1860 (cando só tiña un ano de idade); doutro, chamado *Manuel Ramiro*, consta nos libros da parroquia que morreu en 1878 (un ano despois da morte da nai) con só catro anos “a consecuencia de una ‘anjina’” (dise alí textualmente).

Josefa: nada no ano 1868 morreu o 5 de abril de 1902 ós 34 anos de idade, despois de ter casado dúas veces: primeiro con José Ribas, do que –segundo información da miña nai– se separou; José Ribas embarcou para América. Despois de finar este, casou Josefa en 1898 con Ramón Garrido Bugallo (a quen lle morrera a súa muller). Josefa falece catro anos despois de contraer este segundo matrimonio.

Teresa: casa con José Garrido Bustillo (que morre en 1898 con 53 anos). Teñen seis fillos (Manuel, Delfina -madríña miña-, Daniel –padriño meu–, Vicente, Josefa, Jesusa –relixiosa bieita, que tomou o nome de relixión de “Sor Gertrudis” no mosteiro beneditino de Cuntis, onde foi varios anos abadesa–). Teresa (“madríña Teresa”, como a chamabamos familiarmente– morreu en febreiro de 1951 con máis de 90 anos.

María Ventura: casa con Francisco Obelleiro. Fillos: Manuel, Marcelino, Aurelia, Benedicto (sacerdote), Celia (que tamén foi abadesa e mestra de novicias no devandito mosteiro de Cuntis co nome de relixión de “Sor Mercedes”).

Lino: avó meu (do que logo falaremos).

Rosa: casa con José Rivas Solla. Fillos: Arturo, Luis, María, Apolinar e Felipe.

Sobre a indiscutíbel relevancia científica e educativa de Arturo Rivas Castro (1898-1974) limítome a remitir o lector a dous amplos artigos que publiquei nesta mesma revista (*A Estrada. Miscelánea histórica e cultural*) nos números 14 (2011) e 15 (2012). O primeiro leva como título “Arturo Rivas Castro (1898-1974), un sobranceiro físico e químico de Sabucedo (*A Estrada*)” e o segundo o de “Arturo Rivas Castro, un físico de Sabucedo cortexado e controlado polos intereses bélicos e económicos dos primeiros dirixentes franquistas”.

En canto ó seu irmán Luis só un par de indicacións: Nado en Sabucedo o 5 de agosto de 1900, entra no noviciado da Compañía de Xesús de Carrión de los Condes, provincia de Palencia o 2 de outubro de 1917 e morre con só 19 anos na mesma localidade palentina o 15 de decembro de 1919, poucas semanas despois de ter feito alí mesmo os primeiros votos como xesuíta. Os seus restos atópanse agora no cemiterio da casa xesuítica de Villagarcía de Campos, provincia de Valladolid, aínda que na lápida se di que faleceu en 1918. O irmán coadxutor xesuíta que o atendeu na súa enfermidade comentaba nalgunha ocasión que morrera “coma un santo”.

Juana: tivo un único fillo, Felipe Rey de Castro (xesuíta tamén), e enviuvou ós doce días de nacer este. Mestra, aínda que non exerceu a profesión desde que casou. Morre o 11 de setembro de 1952, medio ano e pico despois da morte repentina do seu fillo en Cuba. Co gallo da morte do fillo publicouse na revista “Esto Vir” (da ACU, sigla da Agrupación Católica Universitaria, fundada e dirixida en Cuba polo seu fillo Felipe) unha carta do 2 de abril de 1952 de Sor Benita Castro (irmá de Juana e relixiosa bieita, sobre a que diremos aínda algo despois), da que copiamos algunhas liñas:

En cuanto a Doña Juana, bastaría con decir que es digna madre del P. Rey que Vdes. conocieron, pero añadimos algo concreto. Su vida entera fue de un recogimiento y espíritu de oración semejante a una monja. Practicó varias veces los Ejercicios Espirituales en retiro, antes de estar tan recomendados. Misa y comunión diarias, oración mental, lectura espiritual y otros ejercicios de piedad se alternaban con las ocupaciones del gobierno de su casa y labor de manos, pues nunca estaba ociosa. Ella misma regaba las flores de su jardín para llevarlas

a la Iglesia, ya que corría con el adorno del altar del Santísimo y con el del Sdo. Corazón, de cuya asociación (Apostolado de la Oración) es Presidenta. Para este altar hacía también los manteles a su cuenta y por sus manos y lo mismo flores artificiales en el invierno para los dos altares. Diariamente, verano e invierno, hacía una larga visita al Santísimo al caer de la tarde, no obstante la considerable distancia que la separaba de la Iglesia y tener que subir una cuesta. Sobre todo suponía sacrificio notable en días de invierno, en los que llovía espeso; pero ella no dejaba de ir, a no ser un día excepcional de viento huracanado y de lluvia torrencial. Cuando se iba acercando a la ancianidad quiso el Señor que la autoridad eclesiástica, a petición principalmente del P. Rey, concediese Reservado en el Santuario de Santa Minia, que está frente a su casa, y, después que las fuerzas le han ido faltando, visitaba más de una vez al día allí al Santísimo, sólo alguna que otra vez iba a la Parroquia. El primer Copón para este Santuario lo regaló ella. Y ella arreglaba también este altar mayor; por eso el sacerdote encargado le daba amplias facultades para que arreglase a su voluntad, diciendo que el capellán aquí era ella. Fue siempre muy caritativa con todos los pobres. Visitaba los enfermos y los socorría con limosnas, si lo necesitaban. Hasta llegó a arreglar por sus manos el colchón de alguna impedida, que en su agradecimiento e ignorancia le decía que le quería como al Sagrado Corazón. Otro modo de ejercer la caridad era cuidando de llevar la correspondencia de pobres mujeres que no sabían escribir, entre ellas y sus maridos o hijos ausentes. En fin, su vida entera ha sido, por gracia divina, ejemplar en todos los conceptos y goza de la estimación del pueblo y aun de otros limítrofes, que la consideran de virtud nada vulgar”.

Na carta que o entón párroco de Brión-Santa Minia me escribiu o 13 de marzo de 1987 coa información que lle pedía sobre o xa mencionado José María de Castro Cabada, infórmame tamén sobre Juana deste xeito:

Aquí en Brión vivió una sobrina [de José María de Castro], con una casa señorial y algunas tierras, doña Juana Castro Garrido, muy recordada por su religiosidad y apostolado del Sagrado Corazón de Jesús y el Apostolado de la Oración, madre del P. Felipe Rey de Castro, S. J., apóstol grande de la juventud en Cuba. Esta señora falleció también en esta parroquia el día 11 de setiembre de 1952 [...] Doña Juana dejó su casa y bienes a beneficio del Cura de la parroquia de Brión, con la obligación de celebrar una Misa cada primer viernes de mes y predicar una plática, y celebrar una misa el día propio del Corazón de Jesús, con alguna distinción de los demás días, en la Iglesia-Santuario de Santa Minia de Brión.

Felipe Rey de Castro, fillo de Juana, naceu o 8 de novembro de 1889 en Brión (Coruña). Despois dos seus estudos no Colexio xesuítico do Apóstolo Santiago en Camposancos (A Guardia, Pontevedra) desde 1902 ata 1908 entrou o 7 de setembro deste mesmo

ano na Compañía de Xesús. A súa formación académica e relixiosa conclúe cos estudos de teoloxía que realizou en Valkenburg-Limburg (Holanda) entre os anos 1921 e 1924.

Desde o comezo do curso 1925-26 está xa na Habana (Cuba), como educador e prefecto do Colexio dos xesuítas de Belén e dando Exercicios Espirituais a estudantes. No verán de 1927 volve a España. Exerce o mesmo cargo de Prefecto no Colexio dos xesuítas de Xixón, ata que en abril de 1931 volve definitivamente a Cuba para dirixir ata a súa morte a ACU (Agrupación Católica Universitaria), fundada por el e considerada entón polo P. Xeral dos xesuítas como modelo das Congregacións Marianas. Felipe Rey de Castro (ó que, por certo, segundo me contaba a miña nai, non lle gustaba a supresión do “de” no noso apelido “Castro”, sendo así que deberíamos apelidarnos “de Castro”) finaría repentinamente o 12 de febreiro de 1952, con 62 anos, na Habana e alí foi enterrado no día seguinte. Despois do pasamento de Rey de Castro, foi nomeado director da ACU o xesuíta Amando Llorente (irmán do famoso Segundo Llorente, misioneiro que foi en Alaska). Mais coa entrada de Fidel Castro na escena política de Cuba a ACU tivo que proseguir a súa vida fóra do país en que xurdira, establecéndose en Miami mais tamén noutros países. Desde Miami, no ano 2004, Amando Llorente remitíume un libro en inglés escrito por José M. Hernández co título *THE ACU - AT THE THRESHOLD OF THE THIRD MILLENIUM* (Agrupación Católica Universitaria, Miami, Florida, USA, 1999), que é a historia da ACU e mais do seu fundador. Na carta que acompaña este libro comunicame Amando Llorente: “Espero puedas leer inglés y por el libro que te mando apreciar en algo lo ‘muchísimo’ que ha significado y significa aún hoy: Felipe Rey de Castro. Fue genial en todo”. Do devandito libro cito só un parágrafo sobre a súa personalidade:

Fr. Rey (as friends and acquaintances called him) was a genial and keen-sighted Galician who had a Loyolan knack for ‘striking the nail on the head’. Thoroughly trained in the intellectual and spiritual tradition of his Order, he excelled as teacher, director of souls, and retreat master. Those who knew him well were aware that he personally worked hard at achieving Ignatius’ ideal of perfection” (p. 2).

Benita: a máis nova dos dez irmáns. Relixiosa no mosteiro bieito de Cuntis (como tamén outras dúas sobriñas súas, mencionadas máis arriba), foi abadesa do mosteiro en varias ocasións.

Case non é preciso salientar a relixiosidade dos fillos deste matrimonio Jacobo de Castro Cabada-Josefa Garrido Couceiro, pese a quedaren sen nai desde novos, xa que –se deixamos de lado os tres que morreron de pequenos e maila irmá deles Josefa, que morreu ós 34 anos– os seis restantes (incluído Lino, meu avó, do que agora falaremos) ou foron relixiosas ou tiveron algún fillo sacerdote ou relixiosa.

Lino Castro Garrido (1866-1951), avó

Chamábámoslle na casa do “Recanto” (feita por el sobre o ano 1917) “papá Lino”. Naceu o 1 de abril de 1866 e casou con Concepción Valladares Filloy. Concepción era filla de Bartolomé Valladares Gundín e Vicente Filloy Rozados e finou o 7 de febreiro de 1912, cando os seus catro fillos eran aínda rapaces. A Lino o oficio de arrieiro víñalle por tradición e o mesmo pode case dicirse da súa relación coas bestas de San Lourenzo. Figura como “tesoureiro” da primeira Xunta de Patronato en 1932 e como novo “Depositario-Tesoureiro” da Xunta de Patronato desde o 5 de novembro de 1935 ata o ano 1947 (ou algún ano antes). Consta nos libros da igrexa que el (Lino) e mailas súas irmás Teresa e M. Ventura doaron a imaxe do Sagrado Corazón do retablo da igrexa de Sabucedo. Dise nos libros que a imaxe é de madeira de cedro, feita polo escultor José Rivas, de Santiago, e que custou 350 pesetas. Lino morreu o 5 de xaneiro de 1951, ós 84 anos de idade, de “endocarditis” (tal como se di nun dos papeis da parroquia).

Os fillos de Lino Castro Garrido e Concepción Valladares Filloy foron estes (por orde de nacemento):

Josefa Sara: naceu o 14 de febreiro de 1899, sendo madriña do seu bautizo a súa tía M. Ventura. Morreu pouco despois de nacer: o enterro foi o 22 de abril deste mesmo ano 1899.

Felipe: naceu o 11 de agosto de 1900 e morreu o 17 de maio de 1980, á idade de 79 anos.

Josefa: Naceu o 21 de maio de 1903 e morreu o 28 de agosto de 1945 ós 42 anos de idade. De pequenos os seus sobriños chamábasele “madrina”, por ser madriña do meu irmán Gerardo, xesuíta residente en Brasil. Reproduzo a continuación o que me escribiu sobre ela a Superiora do mosteiro da Visitación (Salesas) de Lugo (Ronda da Muralla, 71):

Su tía murió religiosa Salesa y el poco tiempo que vivió aquí fue suficiente para que las que han convivido con ella puedan decir que era una santa. Vamos a darle los siguientes datos que constan en el libro del Convento. Copio literalmente: Nuestra H^a Mª Isabel (éste fue el nombre impuesto el día de su toma de Hábito) nació en Sabucedo, de una familia de bendición, pues contaba con varios miembros en distintas Órdenes religiosas. Josefa perdió a su madre siendo aún muy niña, pero sus tías, particularmente la Abadesa benedictina [Sor Benita], tomaron vivo interés por la huerfanita; ella supo aprovecharse tan bien de sus consejos que llegó a ser un modelo de jóvenes cristianas. No sabemos a punto fijo a qué edad sintió el divino llamamiento; lo que sí sabemos es que tuvo que sufrir y luchar mucho para realizar su vocación (parece que su padre se oponía rotundamente a separarse de ella). Gracias al apoyo de su tía al fin ingresó en el Monasterio el año 1942. Tomó el hábito el 19 de febrero de 1943, haciendo al año siguiente su Profesión temporal con gran satisfacción de la Comunidad, que veía en ella un sujeto de muchas esperanzas para el porvenir. Siempre recogida y penetrada de nuestro espíritu como si llevara largos años de constante fidelidad a la regla de la religión. Su perfecta fidelidad a la observancia y su sumisión a las oficialas la hacía muy útil en las oficinas, sobre todo en la ropería, pues tenía habilidad particular para los trabajos de aguja, que no dejó mientras su mano pudo sostenerla. Pero Nuestro Señor tenía prisa de recompensar lo mucho que había sufrido para poder llegar a ser toda suya. Poco después de su Profesión temporal su salud, que ya no era muy fuerte, empezó a dar serias inquietudes. El Dr. ordenó un reposo absoluto en vista de la fiebre que no cedía a ningún remedio. El corazón, ya delicado, no pudo resistir. La querida enferma no se lamentaba nunca; sólo sentía el trabajo que proporcionaba a las enfermeras y decía llena de confusión: ¡Oh si se supiera la caridad que hay en la Visitación...! En fin, fue preciso rendirse a la realidad. Nuestra querida H^a estaba pronta para ir a abismarse para siempre en el Corazón de Jesús, a quien había amado tanto. Provista de los Santos Sacramentos y después de haber pronunciado sus votos solemnes, gracia extraordinaria en esta circunstancia, fue el día de la fiesta de S. Agustín que se fue a formar parte de la Visitación triunfante, el día 28 de agosto del año 1945. Firma la Superiora, Sor Ana Mª Moreno”.

Mª Palmira: nace a miña nai o 21 de marzo de 1907. Casa con Perfecto Cabada Vázquez o 16 de xaneiro de 1932 na antiga igrexa da Virxe do Camiño de Pontevedra, finando na mañá do 9 de setembro de 1984 dunha enfermidade cancerosa no pulmón

(adenocarcinoma) e no mesmo día e mes no que morrera (tamén pola mañá) en 1929 o irmán coadxutor xesuíta Francisco Gárate, beatificado polo papa Xoán Pablo II en 1985. Era moi devota del, quizais porque cinco dos seus fillos estudamos no colexio de Camposancos (A Guarda), onde o beato Francisco Gárate exercera de enfermeiro e axudante do sancristán desde 1877 a 1888, antes de pasar o resto da súa vida como porteiro da universidade xesuítica de Deusto (Bilbao). De Deusto trouxéralle eu precisamente unhas estampiñas, etc. con reliquias do beato vasco, que ela recibiu agradecida só un par de meses antes do seu pasamento.

E remata xa aquí esta rápida, modesta e case telegráfica ollada sobre uns orixes familiares centrados no apelido Castro, que abrangue aínda que sexa de maneira parcial e limitada un amplo período de tempo, o que vai desde mediados do século XVII, máis ou menos, ata o século XX.